

Förutsättningar att samsas om samma skog

Johanna Johansson, Södertörns högskola

Avdelningen för miljö, utveckling och hållbarhetsstudier, NMT

johanna.johansson@sh.se

Uppsala 2024-04-24, Flora- och faunavård 2024

Debatt

Svenskt skogsbruk är en klimatskandal

SVERIGE

Sverige med att stoppa lag om att återställa skadad natur

DN DEBATT

DN Debatt. "Svenskt skogsbruk värre än skogsskövlande länders"

DN DEBATT REPLIKER

DN Debatt Repliker. "Vi känner inte igen den svarta bilden av skogen"

Samer, turismföretag och miljörörelsen kritiserar Sveaskogs avverkningar

SVERIGE

Minskat koluttag i skogen – mer än utsläppen från all inrikestrafik i Sverige

SVENSK POLITIK

Klimatministern: "Vi vill ha mer skogsindustri – inte mindre"

Centern: Målet för skyddad skog är uppnått

Konflikter kring skogsbruk allt vanligare: "Skogsägaren blir bestraffad"

SVERIGE

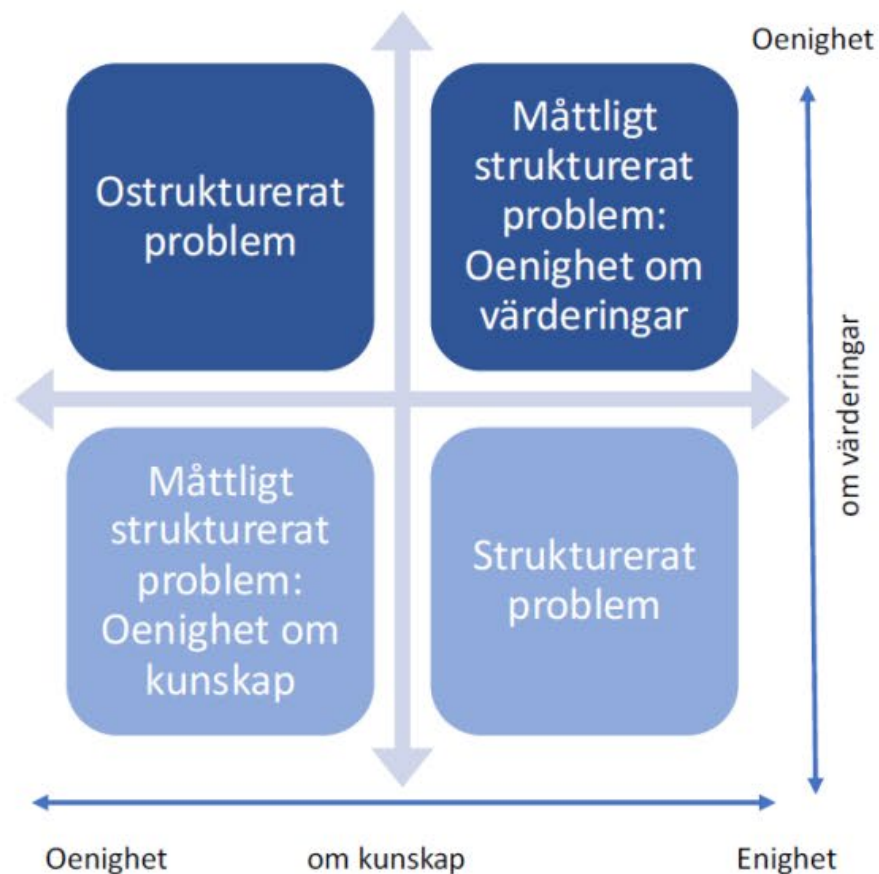
Så slår budgetnedskärningarna mot naturen

"Tree people"

Point to the person who looks like you are feeling.

Skogen som "wicked problem"

Figur 2 Fyra typer av policyproblem i enlighet med Hurlbert och Gupta (2015).

"Man ser det man vill se. Men man ser också bara det man kan se. Språk och begrepp måste finnas för det som iakttas, annars blir det inte observerat. Det är därför vi inte kan se samma landskap, samma skog som det förflutnas människor. Det beror inte bara på att landskapet har förändrats. Naturen finns i människohjärnan [...] Men vem såg skogen?"

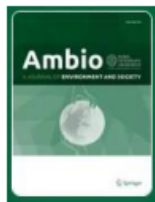
Kerstin Ekman – *Herrarna i skogen*

Foto: Johanna Johansson; Erika Södertröm, Lst Stockholm

Är det bäst att bevara biologisk mångfald i stora reservat eller genom hänsyn i den brukade skogen?

SLU-nyhet

“Land-sparing benefits biodiversity while land-sharing benefits ecosystem services”: Stakeholders’ perspectives on biodiversity conservation strategies in boreal forests

Therese Löfroth , Sonia Merinero, Johanna Johansson, Eva-Maria Nordström, Emma Sahlström, Jörgen Sjögren & Thomas Ranius

Biodiversity conservation and economic profit from forests can be combined by various land-sparing and land-sharing approaches. Using a semi-structured survey, we evaluated support for scenarios representing contrasting conservation strategies in a managed boreal forest landscape. Land-sparing approaches were supported by the conservation organisation, regional administrations and the forest company, mainly motivated by the benefit for biodiversity based on ecological theory. Land-sharing approaches were supported by one recreational organisation, some municipalities and the forest owners’ association, mainly motivated by the delivery of ecosystem services. Stakeholder groups using certain ecosystem services had motivations that we related to an anthropocentric mindset, while others focused more on species conservation, which can be related both to an anthropocentric or an ecocentric mindsets. Forest conservation planning should consider stakeholders’ preferences to handle land-use conflicts. Since reaching consensus among multiple stakeholders seems unfeasible, a combination of land-sparing and land-sharing approaches is probably the best compromise.

<https://doi.org/10.1007/s13280-023-01926-0>

Olika åsikter om hur skogens biologiska mångfald bäst bevaras

I en nyligen publicerad studie har forskare från SLU och Södertörns Högskola undersökt hur representanter från skogsbolag, skogsägarföreningar, länsstyrelser och kommuner samt organisationer som sysslar med rekreation föredrar att miljöhänsyn placeras i landskapet.

– Studien visar att olika grupper har helt olika syn på hur miljöhänsyn ska fördelas i landskapet och motiverar sina åsikter utifrån olika perspektiv, säger Sonia Merinero, forskare vid SLU och Universidad Rey Juan Carlos, som initierade studien.

Respondenterna fick svara på frågor om de föredrog att skog skulle bevaras i många små eller några få stora reservat, i hänsynsytor på hyggen eller om omloppstiderna i skogsbruket skulle förlängas. De fick också ta ställning till om de föredrog att reservat eller hänsynsytor skulle vara koncentrerade på en plats i landskapet eller om de skulle vara jämnt utspridda.

Att spara skog i stora och små reservat var alternativ som föredrogs av flera länsstyrelser, samt det skogsbolag och den miljöorganisation som deltog i studien. Dessa grupper motiverade sina val med att reservat skulle göra störst nytta för den biologiska mångfalden. Argumentationen byggde på ekologiska teorier om vad och hur mycket av olika miljöer som behöver sparas för att arter ska kunna fortleva i landskapet. Stora reservat nära varandra i landskapet motiverades med att då kan stora populationer av arter fortleva och sprida sig bättre mellan reservaten.

Att sprida ut hänsyn i landskapet genom att ha hänsynsytor på hyggen eller genom förlängd omloppstid föredrogs av markägarorganisationen, en organisation för rekreation och vissa kommuner. Motiven för denna strategi var att det var enkelt och rationellt samt att det blir rättvist mellan markägare. Andra motiv var att om hänsyn sprids jämnt skulle den kunna tillhandahålla ekosystemtjänster i närhet till människan.

Skogen som arena för samverkan

- Samverkan för att skapa **deltagande, tillit och legitimitet**
- Samverkan för att nå **gemensamma mål** i förvaltningen som annars inte skulle kunna uppnås
- Ett **styrmedel** för att åstadkomma förändring i attityder och praktik
- Ett sätt att gestalta framtidens skog

Collaboration as a policy instrument in public administration: Evidence from forest policy and governance

Therese Bjärstig, Johanna Johansson, Irina Mancheva, Camilla Sandström

Samverkan om skogen förutsätter ledarskap för långsiktig hållbarhetsomställning

Public-private partnerships in a Swedish rural context - A policy tool for the authorities to achieve sustainable rural development?

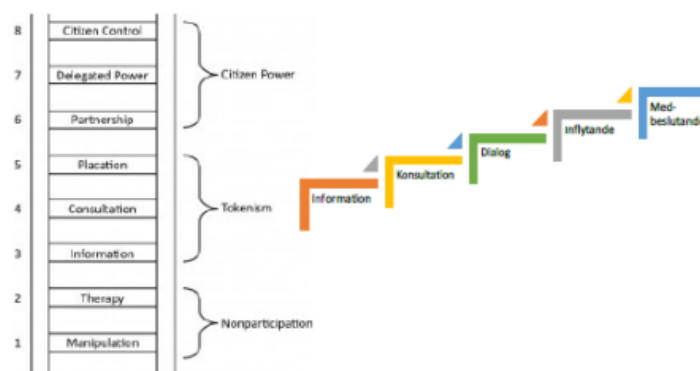
Therese Bjärstig, Camilla Sandström

Collaborative governance for sustainable forestry in the emerging bio-based economy in Europe

Johanna Johansson

Evaluating the outcomes of collaborative wildlife governance: The role of social-ecological system context and collaboration dynamics

S. Dressel, G. Ericsson, M. Johansson, C. Kalén, S.E. Pfeffer, C. Sandström

Figur 1. Arnsteins deltagandesteg och SKR:s delaktighetstrappa (ursprungligen publicerade i Arnstein 1969; SKL 2011), vilka återfinns i Castell (2013).

Att samsas om samma skog - effektiva samverkansprocesser

Samverkan kan leda till högre tillit mellan myndigheter och medborgare, ökad legitimitet för politiska beslut samt bättre förutsättningar för att nå gemensamma mål i förvaltningen. Men det finns flera fallgropar som bör undvikas om processerna ska bli effektiva. Det visar en rapport om samverkan utifrån ett skogligt perspektiv.

Inspired by structured decision making: a collaborative approach to the governance of multiple forest values

Johanna Johansson, Camilla Sandström and Tomas Lundmark

Participation and deliberation in Swedish forest governance: The process of initiating a National Forest Program

Johanna Johansson

When Public Officers Take the Lead in Collaborative Governance

Anna Zachrisson, Therese Bjärstig, Katarina Eckerberg

The role of legitimacy in the implementation of outputs from collaborative processes: A national dialogue for forest water consideration in Sweden

Irina Mancheva

A struggling collaborative process – revisiting the woodland key habitat concept in Swedish forests

Therese Bjärstig, Camilla Sandström, Jörgen Sjögren, Johan Soneson & Annika Nordin

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Inspired by structured decision making: a collaborative approach to the governance of multiple forest values

<https://doi.org/10.5751/ES-10347-230416>

The diagram illustrates an iterative decision-making process. At the top, a dark blue bar represents the **DECISION MAKER**. Below this, the process is divided into two main learning loops:

- Technical learning (Left Loop):**
 - Starts with **Process to develop new knowledge** (dark blue circle).
 - Leads to **Design and implement experiment** (light blue circle).
 - Proceeds to **Monitor** (light blue circle).
 - Then to **Evaluate** (light blue circle).
 - From **Evaluate**, an arrow labeled **More knowledge needed** points to **Conclude and adjust** (light blue circle).
 - From **Conclude and adjust**, an arrow labeled **Sufficient knowledge obtained** points back up to the **DECISION MAKER**.
- Social learning (Right Loop):**
 - Starts with **Process initiated to develop decision support** (dark blue circle).
 - Leads to **Clarify the decision context** (green circle).
 - Proceeds to **Define objectives and measures** (green circle).
 - Then to **Develop alternatives** (green circle).
 - From **Develop alternatives**, an arrow points to **Estimate consequences** (green circle).
 - From **Estimate consequences**, an arrow points to **Evaluate trade-offs and select** (green circle).
 - From **Evaluate trade-offs and select**, an arrow points to **Decide how to proceed** (green circle).
 - From **Decide how to proceed**, an arrow labeled **Enough knowledge – decision support provided** points back up to the **DECISION MAKER**.

There is also a cross-loop connection: an arrow labeled **Decision support include suggested technical learning** points from the **Decide how to proceed** circle back to the **Design and implement experiment** circle.

Theme	Questions and approaches
Clarifying the decision context	What is the decision to be made, by whom, and when? What is the range of alternatives and objectives that can be considered (what is in and what is out)? What kind of decision is needed, and how could it be structured usefully? What kind of analytical tools are needed? What level and kind of consultation is needed? What is required to make an informed choice? Lay out a road map so all parties understand what will happen and when
Setting objectives and developing alternatives	What objectives and performance measures will be used to identify and evaluate the alternatives? What matters about the decision? Create performance measures for assessing and reporting how well an alternative performs with respect to an objective Objectives and measures must be carefully defined and accepted by key stakeholders as the basis for evaluating management alternatives; the goal for stakeholders is to agree on what things matter Develop creative alternatives that are responsive to the defined objectives; alternatives should reflect substantially different approaches to a problem based on different priorities across objectives and should present decision makers with real choices
Estimating consequences	Consequences of the alternatives on the performance measures are estimated and presented in a consequence table; this is a technical task, undertaken by experts. Groups involved in SDM will need to be prepared to learn, to explore competing hypotheses, and to build a common understanding of what constitutes the best available information for assessing consequences Provide an accurate representation of uncertainty; attempts to reduce uncertainty should be made consistent with the project goals, timeline, and resources
Evaluating trade-offs	Choose an alternative or set of alternatives Expose and facilitate an open dialogue Stakeholders should state their different preferences
Implementation and way forward	SDM should promote learning and build capacity Participants should be prepared to learn and adapt This step includes monitoring programs and management alternatives; this emphasis is on learning and adaptation

Table 3. Objectives of the collaborative process.

Number	Objective
1	Test the methodology of structured decision making (SDM) on a national forest related case; testing the SDM model in this context is as important as developing the decision support options
2	Develop decision support for case-adapted young forest management based on what different stakeholders think young forest management should accomplish. The decision support should allow for increased production and greater variety in forest management based on the perspective that forest owners may have, i.e., what they consider important to achieve. The data will then be further developed by the Forest Agency into a useful decision support system

Ett mer variationsrikt skogsbruk

Projektet "Ett mer variationsrikt skogsbruk" syftar till att öka intresse, kunskap och engagemang för ett mer variationsrikt skogsbruk. Det handlar om ökade inslag av lövträd/lövskogar, mer hyggesfria metoder och skapa mer natur- och kulturvärden i brukad skog. Då utvecklas förutsättningarna för en grön infrastruktur där naturvärden även finns utanför formella och frivilliga avsättningar. Med kulturvärden menas i projektet främst kulturarvstjänster i form av kvalitetsvirke för byggnadsvård och material från skogen till slöjd.

Medverkande myndigheter och aktörer: Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna, skogsbruket och ideella organisationer.

Arbetet bygger på samverkan mellan intresserade myndigheter, skogsbruket och ideella organisationer. Praktiska åtgärder, erfarenhetsutbyte och att sprida goda exempel är en röd tråd i genomförandet. Exkursioner, workshopar och kunskapssammanställningar är viktiga verktyg.

Leveranser

Projektet kommer att leverera inom tre fokusområden: Mer lövskogar/lövinslag i skogen, mer hyggesfria metoder samt mer skapande av naturvärden och kulturvärden i produktionsskogen.

Leveranserna handlar främst om:

- Kunskapssammanställningar eller broschyrer som beskriver hur satsningar på mer lövskogar/lövträd, mer hyggesfritt, mer skapande av naturvärden och kulturvärden kan bidra till en funktionell grön infrastruktur i skogen. Var i landskapet får olika åtgärder mest effekt?
- Erfarenhetsutbyte i fält mellan olika skogliga aktörer kring åtgärder för variationsrikt skogsbruk på deltagarnas fastigheter/demoområden. Spridning av goda exempel på åtgärder genom kommunikationsinsatser.
- Kompetenshöjning och aktiv samverkan mellan skogliga aktörer genom kunskapsseminarier, workshops och fältexkursioner.

Hur är en bra samverkansprocess?

Viktigast för en bra samverkansprocess är att den är relevant och meningsfull för deltagarna. Deltagare vill känna att det gynnar dem att vara med i processen. Andra faktorer som nämns ofta är att samverkansprocessen ska ha ett tydligt mål, ett arbetet är välplanerat och har ett tydligt ledarskap. Det är också viktigt att skapa förutsättningar för alla deltagare att vara delaktiga i diskussioner och beslutsfattande.

Åsikter om projektet

- + • Många perspektiv har fått komma till tals
- + • Möjlighet att diskutera med andra, dela erfarenheter och få konkreta exempel på variationsrikt skogsbruk
- + • Digitalt = fler aktörer kan delta, från hela landet
- + • Variation av aktiviteter (kunskapsseminarier, exkursioner, m.m.)
- • Spridning
- • På konkreta mål har uppnåtts
- • Öklarhet kring kunskapssammanställningar och slutrapport
- • Risk att projektet glöms bort bland andra projekt, direktiv, m.m.

ett mer variationsrikt skogsbruk

UTVÄRDERING

Ett mer variationsrikt skogsbruk (EMVS) var ett samverkansprojekt lett av Skogsstyrelsen mellan 2020–2022. Projektet hade som syfte att öka intresse, kunskap och engagemang för ett mer variationsrikt skogsbruk, med fokus på ökade inslag av lövträd/lövskogar, mer hyggesfria metoder och att skapa mer natur- och kulturvärden i brukad skog. Så, hur lyckades man? Den här illustrationen sammanfattar några av insikterna från utvärderingen som genomförts vid Södertörns högskola. Utvärderingen är baserad på intervjuer med 15 deltagare från EMVS.

Möjligheter och utmaningar* för ett variationsrikt skogsbruk

Möjligheter

- Öppnar för att nå många mål: resiliens, biologisk mångfald, ekonomi, sociala och kulturella värden
- Större frihet för skogsägare att anpassa skogsbruket utifrån olika mål

Utmaningar

- Kompetensförsörjning i alla led
- Logistik och datasystem ej anpassat för hyggesfritt
- Ekonomiska förutsättningar för omställning

*Några av de oftast nämnda

Slutsatser

EMVS har varit ett uppskattat projekt av majoriteten av deltagarna. Även om de flesta deltagare ännu inte ser några konkreta resultat från EMVS så har projektet bidragit med inspiration, insikter och exempel på hur man kan jobba med variationsrikt skogsbruk i Sverige. Många nämner att kunskap och insikter från projektet kommer införas i deras egen verksamhet, men att det är svårt att resonera om det här enskilda projektets betydelse för förändringar och initiativ som sker.

Alla deltagare anser att samverkansprocesser behövs och är viktiga i frågor som berör många intressenter. Det är en möjlighet att knyta kontakter och lära sig av varandra. Bättre beslut fattas när vi får möta många perspektiv.

Utvärderingen gjordes inom ramen för forskningsprojektet Vågar till en biobaserad samhälls ekonomi. Politik och styrning för hållbar nyttjande av skog (GOVFORBIC). Projektet leds av docent Johanna Johansson, Södertörns högskola. Projektet finansieras av forskningsrådet Formas, dnr: 2020-02099. Läs mer på <https://www.sh.se/forskning/var-forskning/forskningsdatabes/forskningsprojekt/vagar-till-en-biobaserad-samhalls-ekonomi>
Text och bild: Johanna Mänttö, 2023

Kan vi samsas om skogen?

HÄLSA
DN Debatt. "Pandemin har visat
att vi behöver stärka friluftslivet"

**Landsbygden måste
utvecklas - inte
förvandlas till museum**

DN DEBATT
DN Debatt. "Den gröna
omställningen får inte gå ut över
samerna"

**Skogsbruket tar renarnas mat -
en livstid innan marker kan
användas**

**KD, M och C slår tillbaka om
kalhyggen**

**Landsbygdsministern:
"Skogsbruket är hållbart"**